

МЕТОДИ ВИЯВЛЕННЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ НЕЗАКОННИХ ДІЙ З ПСИХОТРОПНИМИ РЕЧОВИНАМИ, ВЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНИМИ

Микита Олександрович ШПАК,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Проблема незаконного обігу психотропних речовин серед неповнолітніх є однією з ключових загроз суспільству, яка вимагає комплексного підходу для її вирішення. Зростання випадків залучення підлітків до злочинної діяльності у сфері обігу психотропних речовин обумовлює необхідність розробки ефективних методів виявлення та документування таких правопорушень. Враховуючи вікові особливості неповнолітніх, їхню соціальну вразливість та психологічну нестабільність, важливо забезпечити адекватний підхід до розслідування таких справ, що враховує специфіку даної категорії правопорушень.

Сучасні методи виявлення незаконного обігу психотропних речовин серед неповнолітніх враховують багатовимірний характер цієї проблеми та потребують скоординованих зусиль різних правоохоронних органів. Особливу увагу приділяють поєднанню оперативно-розшукових заходів та спеціалізованих криміналістичних методів, що забезпечують всебічний підхід до боротьби з поширенням психотропних речовин серед підлітків. Одним із ключових аспектів є здійснення глибокого аналізу даних, який включає моніторинг інтернет-простору, соціальних мереж, форумів та месенджерів, де підлітки можуть обмінюватися інформацією про можливі канали доступу до психотропних речовин. Такий моніторинг допомагає виявити ризикові групи, встановити основні джерела поширення наркотиків та визначити можливі схеми розповсюдження. Застосування аналітичного підходу до обробки інформації дозволяє правоохоронцям більш ефективно планувати подальші кроки щодо виявлення незаконної діяльності[1]. Використання інформаційних технологій для автоматичного аналізу великих обсягів даних з соціальних платформ дозволяє швидко ідентифікувати підозрілих осіб та потенційних правопорушників. Водночас, велике значення мають класичні методи таємного спостереження, які дозволяють фіксувати контакти підлітків з потенційними постачальниками, а також встановлювати місця, де відбуваються угоди з наркотичними речовинами. Важливим елементом є залучення інформаторів, зокрема тих, хто має доступ до середовища неповнолітніх та може забезпечити правоохоронні органи цінною оперативною інформацією. Окремо слід відзначити, що робота з неповнолітніми у рамках розслідування вимагає особливої уваги до дотримання прав дітей, зокрема права на конфіденційність та захист від необґрунтованого втручання у їхнє особисте життя. Під час збору доказів і проведення оперативних заходів важливо враховувати психологічний стан підлітків, їхню соціальну вразливість та необхідність забезпечення правового захисту. Ці чинники вимагають від правоохоронців не лише технічної компетентності,

а й розуміння специфіки взаємодії з неповнолітніми, що дозволяє знизити ризики ретравматизації та уникнути неправомірного тиску на свідків чи підозрюваних.

Документування незаконних дій з психотропними речовинами, вчинених неповнолітніми, вимагає комплексного підходу, що охоплює всі етапи збору та фіксації доказів. Першочерговою задачею є якісний огляд місця події, де були виявлені сліди злочинної діяльності[2]. Це включає ретельний огляд приміщень, транспортних засобів або відкритих місцевостей, де могли залишитися сліди вживання або зберігання психотропних речовин. Під час огляду використовуються спеціальні технічні засоби, що дозволяють фіксувати об'єкти та сліди у найдрібніших деталях. Це забезпечує високий рівень доказовості, що є необхідним для подальших судових розглядів. Важливою складовою є вилучення предметів, які можуть слугувати доказами: це можуть бути залишки психотропних речовин, обладнання для їх вживання або упаковки. Далі проводиться експертиза вилучених речовин, що дозволяє точно визначити їхній склад та походження. Такі дослідження проводяться у спеціалізованих лабораторіях із використанням сучасного обладнання, що забезпечує високу точність результатів. Експертиза надає можливість не лише підтвердити наявність заборонених речовин, а й з'ясувати їхній потенційний шлях потрапляння до підлітка, що має важливе значення для розслідування. Значну роль відіграють сучасні технічні засоби фіксації доказів, зокрема відео- та фотофіксація. Використання таких технологій дозволяє документувати процес огляду, вилучення речовин та інших слідчих дій, що зменшує можливості для оскарження цих дій у судовому порядку. Відеофіксація допомагає створити об'єктивний запис, що підтверджує дотримання законних процедур під час слідства. Така доказова база є важливою для забезпечення прозорості та об'єктивності процесу. Особливу увагу слід приділяти роботі з неповнолітніми, які можуть виступати як свідками або підозрюваними. Їхній вік та психологічний стан вимагають специфічного підходу під час проведення допитів[3]. Спілкування з неповнолітніми має відбуватися у присутності психологів та законних представників, що дозволяє створити безпечні умови для дитини та уникнути надмірного стресу. Психологічна підтримка сприяє отриманню повних і правдивих свідчень, що має вирішальне значення для встановлення обставин справи. Такий підхід допомагає забезпечити дотримання прав неповнолітніх та врахувати їхні інтереси у рамках кримінального процесу.

Отже, забезпечення ефективного виявлення та документування незаконних дій з психотропними речовинами, вчинених неповнолітніми, вимагає комплексного підходу, що включає як оперативно-розшукові методи, так і криміналістичні технології. Важливим є врахування специфіки роботи з неповнолітніми, що передбачає дотримання їх прав та захисту від можливого негативного впливу під час слідчих дій. Подальше вдосконалення методів розслідування та використання інноваційних технологій сприятиме зниженню рівня незаконного обігу психотропних речовин серед неповнолітніх та підвищенню ефективності правоохоронної діяльності у даній сфері.

Список використаних джерел:

1. Стацак А. Ю. Сучасний стан нормативного регулювання реалізації принципів оперативно-розшукової діяльності підрозділами кримінальної поліції. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. Харків. 2020. С. 161 - 163.
2. Федосова О. В. Завдання розслідування у кримінальних провадженнях щодо корисливо-насильницьких злочинів, що вчиняються неповнолітніми. *Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє (1994–2019 рр.)*. МВС України. Харків. 2019. С. 469-471.
3. Ханькевич А. М. Щодо окремих проблем правового регулювання гласного сприяння громадян підрозділам кримінальної поліції. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. Харків. 2020. С. 181 - 182.